

Bokmeldinger

LORENS HEDELUND m.fl.

Religions & kulturmøte:

*Jens Enevoldsens virke
blandt pathanerne 1958-1972.*

Herning, Poul Kristensen, 1998.
271 s., 15 s. ill.

I 1998 ble det utgitt en bok som gir et spennende innblikk i nyere nordisk misjonshistorie. Boken knytter til *Jens Enevoldsens virke blandt pathanerne 1958-1972*. Den gir et fascinerende inntrykk av Jens Enevoldsens virksomhet som utsending for Dansk Pathanmission. Boken gir oss et innblikk i Enevoldsens dagboksnotater, hans tanker om forholdet mellom kristendom og islam, og hans prekener. I tillegg har boken flere kommenterende artikler og hilsener som setter hans virke i perspektiv.

Jens Enevoldsen vil bli husket for et særegent misjonsarbeid i dialogens ånd, knyttet til et epokegjørende kulturarbeid blant pathanerne. Pathanerne er et folkeslag med dype historiske røtter i grensetraktene mellom det nåværende Afghanistan og Pakistan. Enevoldsens arbeid for å øke den kulturelle statusen til pathanernes språk, pashto, var preget av en dyp fascinasjon av pathanernes kultur og deres særegne islamske tradisjoner. Av bakgrunn var Enevoldsen ikke grundtvigianer, men indremisjonmann. Det er likevel tydelig at hans danske, folkekirkelige bevissthet om religionens morsmålskarakter og nasjonalspråkets betydning for «folkeånden» satte et avgjørende preg på

hans arbeid blant pathanerne. Noen steder kan en merke romantiserende trekk - f. eks. når han trekker paralleller til dansk «folketro, folkelighet, folkekirke» og snakker om folkefelleskapets karakter, å være «runnet av samme muld» (s. 113).

Jens Enevoldsen hadde ingen berøringsangst overfor islam. Den bokbussen med pashto-litteratur som han reiste rundt med på begynnelsen av 70-tallet, kunne tilby både Korandeler, Korankommentarer og religiøs nasjonalitteratur ved siden av Bibelen og kristen litteratur på pashto. Han kunne gjerne overvære bønnene i moskéen, og hans evangelieforkynnelse ble etter hvert sterkt preget av ønsket om å finne positive tilknytningspunkter i islam. Her fikk han åpenbart god hjelp av pathanernes nasjonaldikter fra 1600-tallet, Rahman Baba, som virket innenfor rammene av folkelig, asiatiske sufisme og var en framtreddende islamsk mystiker. Et yndet tema både hos Rahman Baba og Enevoldsen er for øvrig den sagnomsuste islamske mystikeren Mansur al-Hallaj, som ble henrettet («korsfestet») for kjetteri i Bagdad i 922. Hos Rahman Baba, liksom i moderne poesi av indisk-pakistansk og persisk opphav, kan en ofte møte korset som et allment symbol for menneskelig lidelse og fortvilelse. Rahman Babas religiøse poesi er liksom persisk sufisme gjennomsyret av kjærlighetsspråket, og gav Enevoldsen mange positive tilknytningspunkter.

Boken om Jens Enevoldsen tyder på at han var sterkt fascinert av pathanernes «mandige» kultur,

og gir oss ikke mange eksempler på eksplisitt kulturkritikk fra Enevoldsens side (f.eks. når det gjelder pathanernes våpenkultur). Derimot kunne Enevoldsen sette tydelige ord på det han så som de avgjørende forskjellene mellom kristendom og islam. I mer teologiske sammenhenger kan vi også ane en kritisk distanse til deler av pathanernes mannskultur, f.eks. det som har med æresbegrepet å gjøre.

Boken gir flere eksempler på hans utfordrende samtaler med pathanske muslimer, der forskjellene får stå og dirre uten at den dype og gjensidige respekten går i stykker. Enevoldsen gir også sterkt uttrykk for at det nære samlivet med en selvbevisst, muslimsk kultur gjorde hans kristne tro klarere. Særlig ble vitnesbyrdet om den avmektige Frelseren viktig - i hans møte med muslimer som hadde dype røtter i en æreskultur, og som bekjente seg til en profet som trodde på jordisk makt i religionens navn.

Enevoldsen ønsket tydeligvis å nå inn til et dypere lag i bevisstheten til sine samtalepartnere enn det som kommer til uttrykk på kulturens overflater. I en spennende meditasjon over motivet Adams barn lar han Kain stå for det skyldmerkede menneske som med spaltet sinn er kastet ut på vandring, mens Abel representerer den «ubrudte tilfredshet» som ikke har tilstrekkelige ord for de dramatiske motsetninger i tilværelsen. Her blir det tydelig at Enevoldsen reflekterer ikke bare som en kristen, men også som en vestlig teolog: Kain står for en (vestlig og kristen?) by-

kultur uten illusjoner, Abel for en (asiatisk og muslimsk?) landsbykultur i «ubrudt tilfredshet». Det avgjørende for Enevoldsen er likevel ikke Kains «vestlige» bevissthet, men at Kain i kraft av å kjenne syndens merke også erkjenner behovet for en forløser. Visjonen er dermed ikke at landsbymuslimen Abel skal møte «Vesten eller Kristenheden eller Kirken eller noget annet maktsprog», men at «de begge bliver solidariske med hinanden i råbet efter en forløser» (s. 132f.). Desto mer smertefull må erkjennelsen ha vært (som boken speiler) at de få pathanerne som kom til tro på Kristus hadde store vanskeligheter med å finne seg til rette i noen av de eksisterende kirkene.

Noe som ellers slår en ved lesning av boken, er hvor mange paralleller man kan finne mellom Jens Enevoldsen og Karl Ludwig Reichelt som inkulturaliserte dialog-misjonærer. Begge ønsket å forkynne Kristus til religiøse kulturer med stor selvbevissthet; begge vedstod seg en dyp fascinasjon av den kultur og religion som omgav dem; begge lot seg prege positivt av sine omgivelser - og begge lette aktivt (men selektivt) etter positive tilknytningspunkter for evangeliet i troen og historien til de menneskene de møtte på nært hold. Boken om Jens Enevoldsen gir stoff til ettertanke når det gjelder muligheter og problemer ved en dialog-misjon som aktivt leter etter tilknytningspunkter i den folkelige og religiøse kulturarven; i dette tilfellet innenfor en «folkekirkelig» forståelseshorisont.

Oddbjørn Leirvik